

LES POTENCIALITATS DE L'ENTORN EN EDUCACIÓ

Des de fa alguns anys, tant des de la pràctica educativa concreta com des de les diferents ciències de l'educació, es va reconeixent la significativitat d'allò que succeeix més enllà de l'escola en el procés educatiu global. D'alguna manera, la hipòtesi implícita que hi ha al darrera d'aquesta idea és que, al costat dels diferents professionals de l'ensenyament, hi ha altres agents i entorns educatius que, amb la seva major o menor implicació, poden ser decisius en els processos de socialització i d'aprenentatge dels infants, adolescents i joves. Aquesta perspectiva inclou la convicció que, sense una connexió i una complicitat del sistema educatiu reglat amb les famílies, la comunitat, les entitats ... és a dir, amb l'entorn social que l'envolta, la capacitat de resposta de l'escola davant dels nous reptes i demandes sorgides de la important transformació social que estem vivint, esdevé més complexa, més fràgil i més infructuosa.

És des d'aquesta perspectiva que podem entendre alguns dels projectes educatius més innovadors dels darrers anys (Projectes Educatius de Ciutat, Plans d'Entorn, Comunitats d'Aprenentatge, etc.). La intuïció és comuna: el sistema educatiu reglat no pot entomar sol i de manera aïllada els reptes, les transformacions i les dificultats educatives que sorgeixen d'un context social, productiu, familiar..., que en només 20 anys s'ha modificat de manera molt substantiva. Però aquests canvis, a parer nostre, ni haurien de deixar a l'educació un regust d'enyorança per un passat potser més simple però també menys obert, ni tampoc deixar-la indiferent. És allò que passa tant sovint; malgrat saber que tot ha canviat, és més senzill seguir amb el camí de sempre. Un camí conegut i segur.

Per això, quan parlem d'educació socialment contextualitzada, de treball en xarxa, de treball integrat..., senyalem una via en la qual sigui possible recuperar el sentit de les professions lligades a l'escola i recuperar el mateix sentit d'educar, i fer-ho plegats, en complicitat amb altres agents, professionals, ciutadania ... que, de manera més o menys explícita, comparteixen la mateixa tasca: educar persones responsables, autònomes i solidàries. Això, en el dia a dia, implica treballar colze a colze amb aquells agents del territori que, d'una o altra manera, comparteixen la intuïció que l'educació és la clau. Famílies, entitats, lleure educatiu, ajuntament, religions, comerç..., tothom educa (o deseduca) i pot esdevenir un aliat o un entrebanc per anar teixint una trama educativa que ofereixi als infants i joves un projecte educatiu més coherent, més global, més proper i més significatiu. Així, creiem que cal entendre el procés educatiu com un camí compartit i, cada vegada més, ple d'elements que contenen alhora grans potencialitats i grans riscos: el mòbil, internet, el *messenger*, la publicitat i el consum, les consoles... Determinar de quin cantó cauen en la balança educativa aquests elements no és només cosa de les famílies, o de l'escola, o de l'esplai, o de l'esport...

Aquesta perspectiva, aquest model i aquesta pràctica "d'escola comunitat", de treball en xarxa, de projecte educatiu coherent i de sentit educatiu compartit, també ha anat arribant en els darrers

anys a les universitats i les seves formacions educatives: magisteri, pedagogia, psicopedagogia... D'una concepció molt "clínica" del treball educatiu que agafava per unitat l'infant de manera aïllada, sembla que es va avançant cap a una perspectiva de treball més global, més contextualitzada, més social. Així, apareix tant en els currículums universitaris com en la pràctica de molts/es professionals un nou horitzó de sentit educatiu que treballa aquest procés amb una mirada que va més enllà del pupitre o de l'aula. Una mirada que, de manera imprescindible si vol ser eficaç, incorpora el context escolar, familiar, comunitari, territorial..., com a part de la solució en aquelles dificultats i problemes educatius dels infants i joves.

Així doncs, sembla que des de molts dels àmbits que intervenen, d'una o altra manera, en el sistema educatiu reglat, una nova perspectiva es va incorporant com a pròpia: aquella que entén i practica l'educació en i des del seu context familiar, social, comunitari i territorial. Aquesta perspectiva sorgeix de la necessitat de fer més pertinents els instruments educatius en relació a les noves realitats socials, productives, familiars... Com dèiem, la sensació de vertigen, de manca de sentit i de desorientació davant dels canvis esdevinguts i de les seves repercussions a l'escola sembla perfectament comprensible. Alhora, la intuïció que busca en la complicitat social i de l'entorn la via per abordar les noves complexitats i reptes ens sembla la més pertinent. Una via que encara no ha estat explorada en la seva totalitat en les pràctiques educatives del context escolar. Per tant, una via que, més que un projecte concret, és una invitació a pensar i practicar una educació socialment i significativament contextualitzada.

Jordi Collet, Ricard Benito, Joan Subirat

IGOP-UAB

